

במטרה להציג את תמונת המצב על מגפת העישון בישראל. הדוח נועד להעלות לסדר היום הציבורי את הנושא ולהדגיש את הצורך למאבק בתופעת העישון ובנזקי הקשים.

העישון הוא מהגורמים המובילים לתחלואה ולתמותה ומהווה גורם סיכון למחלות רבות. למערכת הבריאות יש תפקיד מכריע ומתמשך במיגור תופעת העישון ומתן עזרה וסיוע לציבור המעשנים המעוניינים להיגמל מעישון. משרד הבריאות ממשיך כל העת במאמציו למיגור תופעת העישון ולנסות למנוע ככל שניתן את החשיפה לכלל מוצרי העישון, בקרב כלל האוכלוסייה ובני הנוער בפרט. בנוסף, המשרד עובד עם השלטון המקומי על תוכניות למיגור ולמניעת העישון במרחב הציבורי יחד עם הרשויות המקומיות, זאת במסגרת התוכנית הלאומית "אפשריבריא".

בדוח השנתי מובאים נתונים על מגפת העישון באוכלוסייה הבוגרת בישראל, נתונים על עישון בקרב בני הנוער וחייילי צה"ל, סקירה מקיפה על פעילויות המניעה והמאמצים הרבים המושקעים בהן, המשותפים למשרדי הבריאות, החינוך והאוצר, צה"ל, קופות החולים, ארגוני חברה אזרחית וגופים רבים נוספים. בנוסף, מציג הדוח סקירה על פעילות החקיקה והאכיפה בתחום העישון, על הגמילה מעישון בישראל ונתונים כלכליים שונים ביחס לעישון, בהם הכנסות המדינה ממיסים על טבק ועוד.

מנכ"ל משרד הבריאות, משה בר סימן טוב: "ילדים ובני נוער משתמשים בעיקר בסיגריות אלקטרוניות חד פעמיות המהוות שער הכניסה שלהם לעולם העישון. אנחנו רואים זינוק בשימוש במוצרים האלה שפוגעים להם בבריאות: 3% מהילדים בכיתות ה'ו' ו-10% מבני הנוער מכיתות י' מדווחים על עישון סיגריות אלקטרוניות. בשנה אחת עלה פי שלושה אחוז הילדים המדווחים על התחלות עישון בגילאי 12-14 (מ-3.4% ב-2021 ל-13.7% ב-2022) – מדובר על מגיפה של ממש הפוגעת בעתידם הבריאותי של הילדים ואנו חייבים לעשות הכל לעצור את המגמה הזו. החלטה להפחית את המס תעשה בדיוק את ההיפך. המיסוי הנמוך משדר סיכון מופחת לכאורה, אף שלא זה המצב, ויעודד אפילו יותר צריכה של מוצר שגורם לילדים שלנו התמכרות ומזיק לבריאותם. כמו כל הרגל רע ומזיק לבריאות - הדרך הטובה ביותר להיפטר ממנו, היא לא להתחיל כלל."

ראש חטיבת בריאות הציבור, ד"ר שרון אלרעי פריס: "צמצום תופעת העישון ונזקי היא אחת המשימות הלאומיות החשובות בתחום בריאות הציבור ואנו מחויבים למאבק בעישון והשלכותיו. משרד הבריאות הוביל בשנים האחרונות מהלכים לאומיים רבים, ביניהם הטלת המיסוי על הסיגריות האלקטרוניות, פעילויות חינוך והסברה בקרב בני נוער ומבוגרים למניעת עישון והחשיפה אליו, ושיתופי פעולה נרחבים עם משרדי ממשלה וארגוני חברה אזרחית בתחום מניעת העישון.

המאבק למיגור העישון בישראל זקוק להגדלה ויציבות במשאבי תקציב וכוח אדם מקצועי, כדי לוודא שכמה שפחות בני נוער נכנסים למעגל העישון ומי שנמצא בו מקבל מענה הולם שמאפשר לו להשתחרר מההרגל הממכר והמסוכן הזה".

להלן עיקרי הדוח :

- במהלך שנת 2021, התחילה עבודת מטה רחבה בנושא סל הגמילה מעישון בצה"ל. העבודה כוללת הרחבת ייעוץ אישי לכלל יחידות צה"ל, על ידי הכשרת סגלי הרפואה למתן ייעוץ גמילה מעישון. בנוסף, יצא חיל הרפואה בתכנית העסקת מנחים לגמילה מעישון לשיפור מקצועיות השירות הניתן לחיילים. כחלק מהתכנית, מתוכננים גם הכנסות תחליפי ניקוטין לוועדת הסל הצה"לית, כך שיוכלו החיילים לקבל את הטיפול

- ללא עלות. התקיימו בצה"ל 10 סדנאות גמילה קבוצתיות ביחידות השונות, בנוסף לתהליכי ייעוץ וליווי לגמילה אישיים.
- מאז כניסת סדנאות הגמילה והמענה התרופתי לגמילה מעישון לסל שירותי הבריאות בשנת 2010 ועד לסוף שנת 2021, פנו לקבלת סיוע בגמילה מעישון 308,054 מעשנים, נשים וגברים.
- בשנת 2021 חלה עליה של כ-18% בהיקף ההשתתפות של מעשנים במגוון תכניות הסיוע השונות לגמילה מעישון במסגרת קופות החולים.
- ארבע קופות החולים ביצעו סדנאות גמילה בפריסה כלל ארצית ובהנגשה שפתית ותרבותית למגוון קבוצות באוכלוסייה.
- מאז הקמת המוקד הטלפוני הלאומי לגמילה מעישון בפברואר 2020 ועד סוף שנת 2021, ליווה המוקד כ-3,000 מתייעצים ונגמלים. המוקד הטלפוני הלאומי לגמילה מעישון מציע תכנית וייעוץ אישי בליווי יועצי גמילה מוסמכים, מהמובילים בארץ בתחום. המוקד נותן שירות לכלל אזרחי ישראל בארבע שפות - עברית, אנגלית, רוסית וערבית ופעיל בימים א'-ה' בין השעות 08:00-20:00. שירות זה מוכר ע"י כלל קופות החולים וצה"ל וניתן ללא עלות. כמו כן, קיימת זכאות להנחה של 85% על המענים התרופתיים.
- במסגרת הרפורמה ברישוי עסקים והמעבר למפרטים אחידים לבתי עסק שונים, שולבו הוראות בנוגע להגבלת העישון במקומות ציבוריים וכן הוראות לגבי איסור הפרסומת והגבלת השיווק של מוצרי טבק ועישון, במפרטים של בתי עסק נפוצים.
- 69 רשויות מקומיות דיווחו על היקף האכיפה שהתבצעה בשנת 2021, אך למרות שניתן לראות עליה בהיקף הדיווח ביחס לשנים קודמות, ההיענות לדיווח עדיין נמוכה. רוב הרשויות המקומיות אינן מדווחות, זאת בניגוד להוראת החוק המחייבת דיווח שנתי לשר הבריאות, וחרף פנייה ישירה לקבלת המידע על ידי האגף לאכיפה ופיקוח. מתוך הרשויות המקומיות שדיווחו על פי חוק, 36 רשויות דיווחו שמתקיימת אכיפה למניעת עישון אך לא ניתנו קנסות במהלך שנת 2021.
- מבין 69 הרשויות המקומיות אשר דיווחו על מתן קנסות בשנת 2021, עיריות חיפה (2,877), תל אביב יפו (1,699), באר שבע (1,397), ראשון לציון (657) ופתח תקווה (374), מובילות במספר הקנסות שחולקו.
- הרשויות המקומיות חילקו בסך הכל במהלך שנת 2021, 8,189 קנסות על הפרת החוק למניעת עישון במקומות ציבוריים והחשיפה לעישון.
- בהתאם לדיווח שהתקבל באגף לאכיפה ופיקוח, 69 הרשויות המקומיות מפעילות 1,011 פקחים האוכפים את החוק למניעת עישון במקומות הציבוריים.